

POSTDISTRIBUTIE TE BORNE

Borne had in het begin van de 19^e eeuw reeds een postdistributiekantoor. Nadat op 15 jan. 1799, ten tijde van de Bataafse Republiek, de posterijen, die tot dan toe een particuliere aangelegenheid waren, bij decreet "nationaal" waren verklaard, werd het geheel meer betrouwbaar en kwamen de opbrengsten ten goede aan de schatkist van de Republiek. In Overijssel waren op dat moment slechts 7 postkantoren, n.l. in Almelo, Deventer, Enschede, Kampen, Oldenzaal, Ootmarsum en Zwolle. Op 1 mei 1807 trad de eerste Nederlandse Postwet in werking. Hierdoor werden de tarieven genormaliseerd en werd de dienstverlening sterk verbeterd. Deze wetten golden tot 1 april 1811, toen we op keizerlijk bevel van Napoleon, onder de Franse Postwet werden geplaatst. Vanaf dat moment werden alle bijkantoren omgezet in distributiekantoren. Ook werden er in Frankrijk vervaardigde stempels ingevoerd, hoewel we het in Borne nog lang met de met de hand geschreven vermelding "Borne" moesten doen. Het postdistributiekantoor was gelegen bij de Marktstraat, bijna op de hoek van het Brugstraatje.

Rechts het tegenwoordige pand van Ekkelboom, op de plaats waar vroeger het hulppostkantoor stond.

Het pand waarin zich deze postale werkzaamheden voltrokken lag daarmee in het centrum van Borne, daar waar nu Interieurverzorger Ekkelboom is gevestigd. De Marktstraat was, naast de Brinkstraat en de Ennekerdijk een der belangrijkste wegen in dit dorp. De beheerder van dit postdistributiekantoor was Carel Boswinkel die deze functie bekleedde van 20 september 1822 tot zijn overlijden op 6 februari 1848. Hij was de opvolger van Hendrik Doorncate die dit werk vanaf 1 april 1811 had gedaan, maar in 1822 plotseling als kantoorhouder verdwenen bleek te zijn. Zoals in de officiële stukken staat, had hij zijn post in 1822 "op clandestiene wijze verlaten". Doorncate overleed op 16 oktober 1835, meer weten we niet van hem.

Opvolging

De weduwe van Carel Boswinkel, Grietje Boswinkel-Abbink, nam de werkzaamheden van haar man, na diens dood, over en dreef het kantoor tot 31 augustus 1850. Omdat in die tijd een postagentschap niet door een vrouw beheerd mocht worden, werd Grietje geholpen door Andries

Bussemaker. Dit was de laatste telg van dit vermaarde geslacht in Borne en waarschijnlijk aangetrouwde familie van Grietje.

Verdere ontwikkeling

Vanaf 1 september 1850 werd het postdistributiekantoor in Borne omgevormd tot hulppostkantoor van Almelo. Vanaf 1 december 1848 had het kantoor reeds het recht verworven om aangetekende brieven te mogen behandelen. Per 1 januari 1867 kwam het kantoor in Borne onder de vleugels van Hengelo dat vanaf dat moment zelf tot postkantoor was verheven nadat het eerst hulppostkantoor van Almelo was geweest. Op 1 april 1881 werden in Borne ook bankzaken mogelijk via de Rijks Post Spaarbank, die pas kort daarvoor landelijk was opgericht. Per 15 maart 1882 werd hier ook pakketpost verzorgd, nadat deze activiteit landelijk in 1881 was gestart. Pas op 1 oktober 1884 kreeg Borne zijn eigen echte postkantoor en wel, een nieuw gebouw aan de toen pas aangelegde Peppelenlaan, thans Grotestraat.

Het in 1884 gebouwde nieuwe postkantoor aan de toenmalige Peppelenlaan.

Het fraaie gebouw staat er nog steeds en er is nu makelaardij Euverman, Temmink & Frisia in gevestigd. Dit gebouw is als postkantoor in gebruik geweest tot op 27 nov. 1981 het nieuwe kantoor aan het Marktpllein 19 werd betrokken.

Zenderen kreeg op 1 februari 1899 reeds een eigen hulppostkantoor dat onder Borne ging ressorteren.

Bediening van de postkantoren.

In 1827 werd voor Borne de aan- en afvoer van postgoederen verzorgd door een bodeloop op de route Almelo-Hengelo. Deze werd op 1 april 1828 vervangen door een Provinciale loop die via Almelo ook in Borne kwam. Na de opheffing van de Provinciale-bodeloop werd deze vanaf 1 jan. 1848 vervangen door de Rijks-bodeloop vanaf Hengelo naar Almelo, waarbij ook Borne werd aangedaan.

Postmerken en stempels m.b.t. Borne.

In de periode van 1831 tot 1844 werd in Borne als postmerk de met zwarte inkt geschreven plaatsnaam gebruikt. Daarna werden er in Borne poststempels in vele soorten en maten gebruikt. Hierna volgt een bloemlezing van de stempels die bekend zijn, aangevuld met een datum waarop ze gebruikt werden.

- Langstempel met Egyptische belettering; 1 sept. 1850.
- Langstempel met groteske belettering; 17 dec. 1870 en 26 juni 1884.
- Verschillende klein-rond stempels; 8 nov. 1880, 1 oktober 1884, 28 maart 1889.
- Verschillende groot-rond stempels na 12 juli 1895.
- Punt- of nummerstempel Nr. 239; 1 oktober 1884.
- Spoorweg haltestempel Borne in kastje; 13 juli 1875.

Dit alles is echter verleden tijd. Werden de stempels n.l. aanvankelijk nog voor een deel verdrongen door z.g. machinestempels, waaraan geen postzegel meer te pas komt, thans is het stempelen in Borne geheel verdwenen omdat dit op centrale punten in het land gebeurt. Voor Borne in Zwolle.

F.J. van Capelleveen.

Literatuur

1. A.P. de Goede.
Distributiekantoren in Overijssel, 1811-1850.
2. F. Blom.
Haltestempels in kastje.
In: Maandblad Philatelie, 1964, p. 520-528.
3. P.C. Korteweg.
300 jaar Postmerken van Nederland, 1570-1870.
4. J.G. Groothengel, M.G.E. van Harten-Fransen.
Rond Horst en Hof te Borghende, Borne 1981, p. 10.

NOGMAALS DE KAPPERSZAAK VAN BONKE

Zo was 't NIET! Een zeer oplettende lezer maakte de redactie opmerkzaam op een onjuistheid

in de rubriek "Zo was 't, zo is 't" in BOORN en BOERSCHOP, No. 1 van 1998. Het pand op bijgaande foto werd daar vergeleken met het er nu zeer op gelijkende nog bestaande pand. Maar helaas... dat pand blijkt juist naast de plaats te staan van het al weer jaren geleden gesloopte pand van kapper Bonke. Voor de sloop ervan heeft Van Gelder er nog in gezeten met "De Kleine Winst" en later was er "De Prijsbreker" in gevestigd. In elk geval stond de kapperszaak op het

thans bestraatte gedeelte tussen de huidige herenmodezaak van Hesselink (voorheen wijnhandel W. Ensink) en Jacqueline Haarmode. En, **Zo is 't!** Jammer van deze misstap, maar wij hopen hem hiermee te hebben goedge maakt.

Redactie.